

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Снежана Атанасова Попова, преподавател във Факултета по педагогика на Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висшето образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Интеркултурно възпитание)

Автор: **Неда Георгиева Жечева**

Тема: ***Възпитателни измерения на формирането на интеркултурна компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание***

Научен ръководител: ***проф. д-н Сийка Чавдарова-Костова***

Общо описание на представените материали

Със заповед № РД 38-683/02.12.2019 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: *„Възпитателни измерения на формирането на интеркултурна компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание“* за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Автор на дисертационния труд е Неда Георгиева Жечева, докторант към катедра „Теория на възпитанието“ във Факултета по педагогика на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“.

Докторантът е представил необходимите документи, свързани с процедурата за защита на дисертационния труд. Приложени са:

- дисертационен труд на тема: *„Възпитателни измерения на формирането на интеркултурна компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание“*, който се състои от 271 страници без приложенията. Приложенията (5 на брой) са оформени в отделно книжно тяло и включват: анкетни карти, карта за експертна оценка, разработки на уроци за формиране на интеркултурна компетентност с карти за оценка на уроците и протоколи за наблюдение на уроците - образец;

- автореферат;
- европейски формат на автобиография;
- ръкописи на отпечатани научни трудове, свързани с дисертационния труд.

Кратки биографични данни за докторанта

Кандидатът за образователна и научна степен „доктор“ Неда Георгиева Жечева е родена на 21.11.1987 година. Завършва 1-ва АЕГ – София като частен ученик. През 2010 г. придобива ОКС Бакалавър по Английска филология в СУ "Св. Климент Охридски" – София.

Неда Георгиева Жечева получава магистърска степен по Европейски проекти в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 2012 г.

От 2014 година е докторант по Теория на възпитанието и дидактика – Интеркултурно възпитание в Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, с научен ръководител: проф. дпн Сийка Чавдарова-Костова.

Кариерното развитие на Неда Георгиева Жечева като учител по чужд език започва през 2010 година в 138-мо СОУ "проф. Васил Златарски" – София и Езикова школа "Happy English". От 2011 г. до 2013 г. е учител по английски език в ЧПГ „Образователни технологии“. От 2013 г. до 2017 година е учител по английски език в Езикова школа „Омега“ – София.

През 2018 г. е назначена като хоноруван асистент по английски език (като факултативна дисциплина) на студенти в редовна форма на обучение от специалностите на Факултета по педагогика, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“. От учебната 2018/2019 г. преподава английски език като задължителна дисциплина на студенти в задочна и редовна форма на обучение от специалност „Социални дейности“ на Факултета по педагогика, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на формулираните цели и задачи

Дисертационният труд е фокусиран върху изследване на твърде актуален и значим проблем. Актуалността се определя от обстоятелството, че въпросът за преосмислянето и концептуализирането на възпитателните измерения на формирането на интеркултурна компетентност в учебното съдържание по английски език все още не е намерил своето адекватно решение в контекста на съвременната образователна парадигма.

Значимостта на разработката е свързана с това, че чуждоезиковото обучение се нуждае от нова визия, която да съответства на новите реалности в съвременното образователно пространство и межкултурните взаимодействия, да подпомага и насърчава развитието на възпитателните измерения на интеркултурната компетентност на учениците.

В контекста на новите реалности въпросът за необходимостта от интеркултурна компетентност на хората в съвременното общество става все по-актуален и значим. В този аспект на разсъждения представения за обсъждане дисертационен труд поставя фокус върху проблем, който детерминира стимулирането и насърчаването на твърде значими за цялостното функциониране на личността вътрешноличности конструкти.

В съвременното българско училище съществува сериозен дисбаланс между обучението и възпитанието и в този смисъл разработеният дисертационен труд е възможност за неговото преодоляване, а по този начин и за усъвършенстване и осъвременяване на чуждоезиковото обучение, в контекста на новите образователни парадигми за межкултурното взаимодействие. Поставянето на необходимите акценти върху възпитателните възможности на обучението по чужд език за насърчаване развитието на толерантност, толерантност, емпатия, солидарност, положителна комуникативна нагласа, равнопоставеност и недопускане на дискриминация и противопоставяне на насието съдейства за оптимизиране на цялостния образователен процес в училищна среда.

Именно поради това представеното дисертационно изследване е ценен принос в теоретико-приложен аспект, тъй като предлага за обсъждане ключови за ефективността на чуждоезиковото обучение и межкултурното взаимодействие компоненти.

Темата е дисертабилна, досега този проблем не е бил предмет на специално детайлно проучване в българската педагогическа наука.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е структуриран в три глави и съответните параграфи и подпараграфи към тях. Дисертационният труд съдържа още увод, заключение-резюме, декларация за оригиналност, използвана литература и приложения, които са обособени в отделно книжно тяло. Обемът на основния текст е 271 стандартни страници (без приложенията). Структурата на дисертационния труд е логически свързана с темата и дава възможност да се открият по-осезателно научните и научно-приложните аспекти на изследването.

Така използваната структура на дисертационния труд допринася за последователното и научно обосноваването на интерпретиране на проблема за изясняване на възпитателните измерения на формирането на интеркултурна компетентност в учебното съдържание по английски език.

В увода докторантът обосновава актуалността на темата и подчертава, че основните цели цел на дисертационното изследване са: да се установят възпитателните измерения на формирането на интеркултурна компетентност чрез използването на чуждоезиково учебно съдържание; да

се изследва потенциала на българското законодателство в областта на образованието, а именно наредби и учебни програми по чужд език – английски език, за формиране на интеркултурна компетентност; да се изследват нагласите на експерти и ученици по тематиката; да се разработи методика за оказване на възпитателно въздействие по посока формиране на личностни качества, присъщи на интеркултурно-компетентната личност чрез чуждоезиково учебно съдържание.

Дисертационният труд има ясна парадигмална определеност. Основните параметри на изследването (предмет, цели, задачи, хипотеза) са формулирани прецизно и показват високо ниво на научно-изследователска компетентност на докторанта. Относно подбора на методите за обективизиране на нагласите на ученици от 4-ти клас на началния етап на основната образователна степен за формиране на интеркултурна компетентност (с акцент върху възпитателните измерения на формирането на интеркултурна компетентност) моето лично мнение е, че единствено анкетното проучване не дава надеждна и обективна информация. В тази връзка, за обективизиране на нагласи и представи по мое мнение по-обективни научни данни се получават при използването на проективни методики.

В първата глава на дисертационния труд, свързана с изясняването на теоретичните и нормативните аспекти на формирането на интеркултурна компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание авторът поставя сериозен акцент върху изясняването и прецизирането на основните понятия. На базата на ясното и точното отдиференциране на използваните понятия се търсят връзките и зависимостите между изследваните явления и процеси. Тази част от дисертационния труд успешно изпълнява своето предназначение – да докаже, че избраната тема заслужава конкретния изследователски фокус, да очертае основните нерешени аспекти на проблема, както и да установи отправните точки за провеждането на емпиричното проучване.

В съответствие с темата на дисертацията Неда Жечева съвсем основателно е отделила значително място за разкриване на възпитателните измерения на концепциите за формиране на интеркултурна компетентност в училищна среда; анализиране на възпитателните акценти в нормативните документи на Министерство на образованието за формиране на интеркултурна компетентност в училищна среда в начален етап на образование; отдиференцирането на нравствените качества, свързани с възпитателните измерения на формирането на интеркултурната компетентност чрез обучението по чужди езици в началния етап на основната образователна степен.

Във втора глава на дисертационния труд, на базата на изведените теоретични обосновки на спецификата на възпитателните измерения на

формирането на интеркултурна компетентност чрез използването на чуждоезиково учебно съдържание се конструира и подхода към анализа на получените резултати от направеното емпирично изследване. Направените изводи и обобщения са релевантни на предложените анализи. Конкретните практически изводи и препоръки за педагогическата практика, оформени като методически идеи за формиране на интеркултурна компетентност в часовете по английски език в 4-ти клас на началния етап на основната образователна степен придават цялостност и завършеност на изследването, което има теоретико-приложен характер.

Като цяло, в съдържателно отношение отделните аспекти на дисертационната тема са разработени от автора компетентно, задълбочено и детайлно. Присъстват и традиционни схващания, и редица новаторски идеи. Налице е богат анализ на авторови подходи и теоретични постановки. В разработването на дисертационния труд Неда Георгиева Жечева проявява научна компетентност и добросъвестност, задълбоченост и прецизност, критичност, практически усет и съобразяване с новите тенденции в педагогическата теория и практика.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приносите на дисертационния труд са от научно-приложен характер:

- Обективирани са нагласите на ученици относно формирането на интеркултурна компетентност чрез учебно съдържание по английски език, както и мнението на специалисти по чуждоезиково обучение относно формирането на интеркултурна компетентност чрез учебно съдържание по английски език в началното училище;
- Разработени са методически идеи за формиране на интеркултурна компетентност чрез учебно съдържание по английски език за 4-ти клас на началния етап на основната образователна степен с акцент върху измерението „отношения“;
- Предложен е адаптиран за българската социокултурна и учебна среда вариант на подхода за преподаване на чужд език с цел формиране на интеркултурна компетентност „Интеркултурно гражданство“ на Майкъл Байръм.

Преценка на автореферата и на публикациите по дисертационния труд

Авторефератът отразява пълно и точно съдържанието, основните резултати и научните приноси на дисертационния труд.

По тематиката на дисертацията Неда Георгиева Жечева представя 6 **публикации**. От тях: 1) *една статия*, под печат в списание „Професионално образование“ ; 2) *една статия*, публикувана в годишник

на СУ през 2017 година; 3) *четири статии*, публикувани в сборници през 2014 и 2019 година.

Представените публикации отговарят на изискванията за научност и респектират с убедителността на аргументите, подкрепящи формулираните авторски позиции и тези.

Авторство на дисертационния труд и приносите

В дисертацията е приложена *Декларация за оригиналност*, с която авторът декларира оригиналността на дисертационния си труд, като гарантира коректността на библиографските цитирания; както и това, че трудът не е ползван за придобиване на други научни степени и звания.

Критични бележки и препоръки

Към разработения от Неда Жечева дисертационен труд имам следните въпроси и препоръки:

В концептуалното обосноваване на визираната проблематика авторът поставя акцент върху понятието „възпитателно въздействие“. Възможно ли е да се постигне задълбочено изясняване на възпитателните измерения на формирането на интеркултурна компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание при игнориране на двустранния характер на възпитателния процес в училищна среда и активната роля на учениците в процеса на тяхното собствено личностно развитие?

Трета глава на дисертационния труд описва проведен формиращ етап на възпитателен експеримент, без отдиференциране на контролна и експериментална група (което е логично да се осъществи още в началото на провеждането на емпиричното изследване – констатиращ етап), и без оценка на получените резултати от апробиране на методиката в необходимия за тази цел контролен етап на експеримента. Как без отдиференциране на контролна и експериментална група от изследвания контингент, без сравняване и проверка на резултатите на контролен етап можем да приемем, че получените данни имат статут на научни факти?

На стр. 26 от дисертационния труд е представена фигура №2, в която текстът не е на български език. Ако дисертационният труд се предложи за отпечатване, което убедено препоръчвам на автора, може би е целесъобразно да се коригира това несъответствие.

В заключение, въз основа на изложените аргументи, потвърждаващи безспорните достойнства на проведеното теоретико-емпирично изследване и авторския научно-приложен принос на Неда Георгиева Жечева убедено давам *положителната* си оценка за разработения дисертационния труд. Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема: *„Възпитателни измерения на формирането на интеркултурна*

компетентност чрез чуждоезиково учебно съдържание“ отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”, на основание на което предлагам на научното жури **да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Неда Георгиева Жечева в област на висшето образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Интеркултурно възпитание)

11.02.2020 година

Подпис:

Благоевград

/доц. д-р Снежана Атанасова Попова/